

KPS.411.002.02.2015
R/15/002

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer, tytuł i okres objęty kontrolą	R/15/002. Aktywizacja osób starszych w dziennych domach pomocy. Lata 2013 r. – I półrocze 2015 r. (oraz niektóre dane dla celów porównawczych za 2012 r.).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny.
Kontrolerzy	Stanisław Chrzanowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 97556 z dnia 27 sierpnia 2015 r. Piotr Narel, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 97559 z dnia 14 września 2015 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str.1-4)</p>
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszkowie, ul. Helenowska 3A, 05-804 Pruszków, zwany dalej również w skrócie MOPS lub Ośrodkiem.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pani Teresa Kostrzewska, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 8)</p>

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Ośrodka w zakresie realizacji określonych w ustawie o pomocy społecznej¹ i w regulacjach wewnętrznych zadań aktywizujących osoby starsze². Stwierdzone nieprawidłowości – niezatrudnianie wymaganej liczby pracowników socjalnych oraz brak niektórych elementów w *Strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych Miasta Pruszkowa na lata 2011-2015*, nie miały wpływu na tę ocenę. Ustalono, że Ośrodek zapewnił pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym, m.in. przez prowadzenie, w ramach własnej struktury organizacyjnej, ośrodka wsparcia w formie Dziennego Domu Pomocy Społecznej, w którym zatrudniono pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Ośrodek przyznawał ponadto usługi opiekuńcze, ustalając ich zakres, okres i miejsce świadczenia. Dzienny Dom Pomocy Społecznej świadczył usługi w formie stołówki i wydawania na zewnątrz dań obiadowych. Dostawę obiadów zlecono dostawcom zewnętrznym, a wykonawców usługi wylaniano w drodze postępowania prowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego, zgodnie z przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych³. W Ośrodku zostały opracowane procedury wewnętrzne, regulujące organizację świadczenia poszczególnych form pomocy społecznej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Dostępność opieki w formie dziennych domów pomocy, a także innych usług opiekuńczych i społecznych w świetle potrzeb gminy

Opis stanu faktycznego

1. Ośrodek jest jednostką budżetową miasta Pruszków. Organem nadzorującym działalność Ośrodka jest Rada Miasta Pruszków i Prezydent Miasta Pruszków. Miasto liczyło w latach 2012-2014 odpowiednio 59,0, 59,6 i 59,6 tys. mieszkańców. W strukturze organizacyjnej Ośrodka funkcjonuje Dzienny Dom Pomocy Społecznej, posiadający odrębny regulamin organizacyjny. Z różnych form pomocy społecznej korzystało corocznie w wymienionych latach ponad 1,5 tys. osób.

(akta kontroli str. 6-27, 28-81)

2. W latach 2013-2015 (I półrocze) liczba pracowników socjalnych zatrudnianych w Ośrodku odbiegała od norm określonych w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej. Na jednego

¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.).

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje trzystopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Ustawa z 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.).

pracownika socjalnego przypadało w tych latach więcej niż 2000 mieszkańców (odpowiednio: 2.383, 2.383, 2.327). Tymczasem liczba pracowników socjalnych, w relacji do wskaźnika odniesionego do liczby ludności Pruszkowa, powinna wynosić w granicach 30 osób. Faktycznie wynosiła 29 osób w latach 2013-2014 oraz 28 osób w 2015 r. (łącznie z trzema pracownikami Dziennego Domu Pomocy Społecznej). Kierownictwo Ośrodka nie występowało w sposób formalny o zwiększenie etatyzacji dla tej kategorii pracowników. Wszyscy pracownicy socjalni w okresie objętym kontrolą posiadali kwalifikacje określone w art. 116 ustawy o pomocy społecznej.

(akta kontroli str.28, 86,88,89)

3. Informowanie o dostępnych formach pomocy odbywało się w drodze: bezpośrednich kontaktów pracowników socjalnych prowadzących pracę w rejonach, rozpowszechniania ulotek informacyjnych, zamieszczania ogłoszeń na tablicach informacyjnych, na stronie internetowej Ośrodka, a także przez komunikaty w lokalnych mediach (prasa, radio, tv).

(akta kontroli str. 90)

4. Art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że koordynacja realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań Ośrodka. Za jego realizację, Także statut Ośrodka (§ 6 pkt 11) stanowi, że Ośrodek jest za to odpowiedzialny⁴. W okresie objętym kontrolą obowiązywała *Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych miasta Pruszkowa na lata 2011-2015*⁵, która weszła w życie z dniem podjęcia. Strategia zawiera część diagnostyczno-analityczną, część programową oraz prognozę działań w zakresie objętym strategią, określa sposób realizacji i źródła finansowania, a także ustala wskaźniki realizacji działań (monitoringowe)⁶. Zawiera m.in. wskazanie problemu, celu strategicznego i celów szczegółowych oraz elementów systemu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Jednak brak określenia wymiaru ilościowego wskaźników oraz brak powiązanie ich z konkretnymi działaniami uniemożliwia dokonywanie ewaluacji stanu zaawansowania realizacji celów określonych w *Strategii*, ponieważ taki sposób ewaluacji nie został przedstawiony w rocznych informacjach dotyczących oceny realizacji Strategii za lata 2012-2014.

(akta kontroli str.95-190, 191-213)

5. Dyrektor Ośrodka przedstawiała Prezydentowi Miasta Pruszkowa potrzeby w zakresie pomocy społecznej w projektach planów finansowych na poszczególne lata. Potrzeby te były uwzględniane przez Radę Miasta w zakresie finansowania zadań z zakresu pomocy społecznej, zgodnie z art. 110 ust. 10 ustawy o pomocy społecznej. Wysokość środków przeznaczonych w budżecie na formy pomocy społecznej wymienione w art. 50-54 na lata 2012-2015 (I półrocze) była wystarczająca, a zgłoszona przez Ośrodek wysokość środków na te cele nie była zmieniana (korygowana). W 2012 r. Ośrodek zgłosił zapotrzebowanie na 4.427,2 tys. zł, wydatki zrealizowane wyniosły 4.242,0 tys. zł, w tym Dzienny Dom Pomocy Społecznej 415,1 tys. zł (w tym wyżywienie 202,0 tys. zł). Odpowiednio w 2013 r. plan: 4.626,0 tys. zł, wykonanie 4.553,5 tys. zł, w tym DzDPS 420,2 tys. zł (w tym wyżywienie 156,9 tys. zł), zaś w 2014 r.: plan 4.750,0 tys. zł, wykonanie 4.549,3 tys. zł, w tym DzDPS 441,3 tys. zł (w tym wyżywienie 191,3 tys. zł). W I półroczu 2015 r. wykonanie planu rocznego (5.079,3 tys. zł) wyniosło 2,520,0 zł, w tym DzDPS 216,9 tys. zł (w tym wyżywienie 84,5 tys. zł). Dane te wskazują, że wydatki DzDPS w latach 2012-2014 stanowiły 9,6% wydatków Ośrodka na formy pomocy wymienione w art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej, a przy wyłączeniu wydatków na wyżywienie (589,8 tys. zł) – 5,1%.

(akta kontroli str. 56-59, 214)

Na terenie Miasta Pruszkowa realizowane były, poza działaniami Dziennego Domu Pomocy Społecznej, m.in. następujące działania na rzecz osób starszych:

- MOPS organizuje usługi opiekuńcze (czynności higieniczne przy osobach chorych i wymagających pomocy, pomoc w karmieniu, zakupy, dostarczenie obiadu do domu ze stołówek w DzDPS); zajęcia w ośrodku Aktywizacji Seniorów AS funkcjonującym obok siedziby Ośrodka,

⁴ Uchwała nr XXXIX/352/2013 Rady Miejskiej w Pruszkowie z dnia 28 listopada 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie. Uchwała weszła w życie z dniem podjęcia.

⁵ Przyjęta uchwałą nr VI/38/11 Rady Miejskiej w Pruszkowie z dnia 22 lutego 2011 r.

⁶ Art. 16b ustawy o pomocy społecznej został dodany przez art. 1 pkt 2 ustawy z 18 marca 2011 r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 440), zmieniającej ustawę o pomocy społecznej z dniem 3 maja 2011 r.

gdzie wolontariusze – seniorzy świadczą usługi poradnictwa w sprawach życiowych. Ponadto w ramach ośrodka AS organizowane są zajęcia kulturalne, wycieczki piesze i rowerowe i w ramach profilaktyki zdrowotnej gimnastyka odpowiednia dla seniorów;

- w 2014 r. Ośrodek i Fundacja „Samaritanus” zorganizowały projekt pn. „Senior jest w każdym z nas”, w oparciu o środki pozyskane z rządowego programu Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS), w ramach którego były zorganizowane konkursy, zabawy, wycieczki i inne zajęcia wspomagające aktywność osób starszych;
- w Miejskim Ośrodku Kultury prowadzone są zajęcia Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Raz w tygodniu odbywają się wykłady o tematyce kulturalnej, naukowej lub medycznej. Ponadto MOK organizuje zajęcia kierowane do seniorów w ramach zadań statutowych;
- w październiku 2013 r. miejskie instytucje samorządowe zorganizowały szereg imprez przeznaczonych dla seniorów w ramach projektu pn. „Miesiąc Aktywnego Seniora”.

W celu zinstytucjonalizowania form aktywizacji osób starszych, w 2015 r. podjęto starania o powołanie Rady Seniorów. W I półroczu br. odbywały się konsultacje, ukierunkowane na określenie kształtu, zakresu kompetencji oraz trybu wybierania ww. Rady. W listopadzie 2015 r. przewidziano procedowanie nad projektem uchwały o powołanie Pruszkowskiej Rady Seniorów oraz przyjęcie statutu tego gremium.

(akta kontroli str. 43-45,53-54, 215)

6. Usługi opiekuńcze świadczone były za pośrednictwem Ośrodka 136 osobom w 2012 r., 140 osobom w 2013 r. oraz 52 osobom w 2014 r. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dotyczyły odpowiednio 14,18 i 21 osób. Na usługi opiekuńcze wydatkowano 232,7 tys. zł w 2012 r., 215,1 tys. zł w 2013 r. i 214,5 – w 2014 r. Na specjalistyczne usługi opiekuńcze wydatkowano odpowiednio 46,3 tys. zł, 48,4 tys. zł i 47,3 tys. zł. W wymiarze godzinowym usługi opiekuńcze wyniosły łącznie w 2012 r. 26,7 tys. godzin dla 136 osób, w 2013 r. 25,1 tys. godzin dla 140 osób, a w 2014 r. 25,1 tys. godziny dla 152 osób. Koszt jednej roboczogodziny kształtował się w granicach od 8,72 zł w 2012 r. do 8,55 zł w 2014 r.

Ośrodek wydał w latach 2012-2014 łącznie 1.360 decyzji administracyjnych przyznających usługi opiekuńcze i 189 decyzji przyznających specjalistyczne usługi opiekuńcze. Decyzje wydano zgodnie z wymogami Kpa. W stosunku do wydanych decyzji nie wniesiono odwołań.

(akta kontroli str.30,32,38,40,48,50)

Ośrodek, poza ww. formami pomocy przyznał następujące rodzaje wsparcia w zakresie art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej:

- posiłki w Dziennym Domu Pomocy Społecznej dla 227 osób w 2012 r., 201 w 2013 r. oraz 210 osób w 2014 r.;
- w 2012 r. umieścił 6 osób w domach pomocy społecznej, a dla kolejnych 8 osób wydał decyzje o skierowaniu na pobyt w DPS. Odpowiednio w 2013 r. umieścił w DPS-ach 11 osób, a dla 15 wydał decyzje o skierowaniu, zaś w 2014 r. umieścił 13 osób, a dla 26 wydał decyzje o skierowaniu.
- dla chorych na SM wydał decyzje o skierowaniu do Krajowego Ośrodka Mieszkalno-Rehabilitacyjnego w m. Dąbek k/Mławy, odpowiednio dla 5 osób w 2012 r., dla 4 osób w 2013 r. i dla 4 osób – w 2014 r.

(akta kontroli str.30,32,38,40,48,50)

7. Dzienny Dom Pomocy Społecznej dysponuje formalnie 60 miejscami, ale jest to maksymalna liczba osób, które mogą korzystać z form wsparcia oferowanych przez DzDPS, łącznie z obiadami na stołówce (średnio dziennie korzysta około 100 osób) i udziałem w imprezach okolicznościowych. Ponieważ nie wszystkie osoby korzystają z DzDPS w tych samych godzinach, jak też nie wszystkie korzystające ze stołówki mają skierowania na zajęcia w DzDPS, 60 osób stanowi teoretyczną przepustowość placówki. Gdyby ograniczyć się do osób, które są kierowane (decyzjami Ośrodka) na całodzienny pobyt, wówczas możliwe jest zapewnienie warunków dla maksymalnie 40 osób. Placówka ma charakter otwarty. Korzystają z niej także osoby bez skierowań, które przychodzą np. obejrzeć tv, przeczytać prasę, czy spotkać się ze

znajomymi. W związku z tym możliwości placówki w zakresie wsparcia dla osób starszych są w pełni wykorzystane.

(akta kontroli str.93)

8. W okresie objętym kontrolą, Ośrodek w ramach wsparcia świadczonego przez Dzielnicę Pomocy Społecznej zlecał podmiotom zewnętrznym wyłącznie realizację przygotowania i dostarczania posiłków obiadowych, które były wydawane w stołówce znajdującej się w pomieszczeniach DzDPS. Wybór dostawcy usługi odbywał się na zasadzie przetargu nieograniczonego, dla wybrania według przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych najkorzystniejszej oferty (na podstawie specyfikacji zawartej w SIWZ).

W 2012 r., umowę na przedmiotowe dostawy Dyrektor Ośrodka podpisała 20 grudnia 2011 r. z firmą „Przedsiębiorstwo Turystyczne Dom Rybaka Artur Rozwadowski”, z siedzibą w Braniewie. W 2013 r. umowę podpisano 25 czerwca 2013 r. z firmą GK Catering Grażyna Kamińska, z siedzibą w Brwinowie. W 2014 r. umowę podpisano z firmą Kowalczyk Łukasz J & J Łu. Ko z siedzibą w Nowym Dworze Mazowieckim. W 2015 r. umowę podpisano 13 lutego 2015 r. z firmą GK Catering Grażyna Kamińska z siedzibą w Brwinowie.

Postępowania dotyczące wyboru dostawców usługi zostały przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami.

(akta kontroli str.216-346)

W latach 2013-2015 Miasto Pruszków otrzymywało, na podstawie umów zawartych z Wojewodą Mazowieckim, dotację celową w ramach programu rządowego *Pomoc państwa w zakresie dożywiania*, z przeznaczeniem na dofinansowanie dożywiania realizowanego przez Ośrodek. Kwota dotacji wynosiła w 2013 r. 156 tys. zł, w 2014 r. 145,0 tys. zł i w 2015 r. 100,0 tys. zł. Kwoty dotacji zostały wykorzystane w wysokości: 155,6 tys. zł w 2013 r. (99,7%) i 140,0 tys. zł w 2014 r. (96,5%). Nadwyżki niewydatkowanych środków rozliczono i zwrócone w obowiązującym trybie.

(akta kontroli str.347-363)

9. W latach 2013-2015 (I półrocze) w Dzielnym Domu Pomocy Społecznej została przeprowadzona jedna kontrola zewnętrzna przez Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Pruszkowie. W protokole z 23 października 2014 r. znajduje się adnotacja o niestwierdzeniu nieprawidłowości. W 2012 r. PIPS w Pruszkowie, w wyniku kontroli przeprowadzonej 16 sierpnia 2012 r., w piśmie z 17 sierpnia 2012 r. zawiadomił o wszczęciu postępowania administracyjnego, w związku ze stwierdzeniem brudnych i wymagających odnowienia ścian w punkcie wydawania posiłków, jak również braku do wglądu wyników badania wody. Kontrola sprawdzająca przeprowadzona przez PIPS w Pruszkowie 3 września 2012 r. nie stwierdziła nieprawidłowości (nieprawidłowości stwierdzone w wyniku poprzedniej kontroli zostały usunięte).

W latach 2013 – 2015 (I półrocze) Ośrodek przeprowadził w Dzielnym Domu Pomocy Społecznej dwie kontrole wewnętrzne w zakresie kontroli zarządczej (w dniu 6 listopada 2013 r. i 16 października 2014 r.). W przypadku obu tych kontroli, badających funkcjonowanie i organizację pracy DzDPS. kontroler nie wniósł zastrzeżeń. Kontrole wewnętrzne nie zostały adnotowane w książce kontroli DzDPS.

(akta kontroli str.364-397)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono, że nie zostały podjęte działania dostosowujące *Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Pruszkowa na lata 2011-2015* do wymogów określonych w art. 16a ustawy o pomocy społecznej.(nie skonkretyzowano wskaźników umożliwiających procedurę ewaluacji realizacji Programu). Obowiązek zaktualizowania zapisów w ww. strategii ciąży na Ośrodku.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Nie zostały podjęte formalne działania w celu zatrudnienia pracowników socjalnych w wymiarze odpowiadającym wymogom określonym w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej.

Projekt nowej strategii rozwiązywania problemów społecznych zawiera elementy wskazane w art. 16b ustawy o pomocy społecznej. Brak jest jednak powiązania

konkretnych działań ze wskazaniami ich realizacji w wymiarze numerycznym oraz nie ma wskazania podmiotów odpowiedzialnych za dokonywanie ewaluacji realizacji strategii.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia ogólnie pozytywnie, mimo wskazanych uwag i nieprawidłowości, działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie w badanym obszarze.

2. Prawdliwość kierowania osób do domów pomocy społecznej i finansowania ich pobytu

1. Ośrodek prowadzi Dzienny Dom Pomocy Społecznej na zasadzie nieodpłatnej formy pomocy dla osób starszych z terenu Pruszkowa. W decyzjach o skierowaniu do korzystania z tej placówki Ośrodek nie stosuje rejonizacji terytorialnej oraz kryterium dysfunkcji zdrowotnej.

W latach 2013-2015 (I półrocze), na pobyt w DzDPS Ośrodek wydał decyzje dla 46 osób oraz dla jednej osoby w sierpniu 2015 (łącznie dla 47 osób).

Według stanu na koniec czerwca 2015 r., decyzję uprawniającą do pobytu w DzDPS posiadało 19 osób, z tego 9 korzystało z tej formy pomocy, jako kontynuacji decyzji wydanych przed 1 stycznia 2013 r. Spośród wskazanych osób, 3 korzystały z prawa do pobytu na podstawie decyzji wydanych w 2013 r., 5 osób na podstawie decyzji wydanych w 2014 r. oraz 2 osoby na podstawie decyzji wydanych w 2015 r. Okres ważności decyzji obejmował różny wymiar czasowy, w zależności od oceny sytuacji w konkretnym przypadku.

Ośrodek w odniesieniu do osób zakwalifikowanych do korzystania z pomocy w formie Dziennego Domu Pomocy Społecznej podjął 2 decyzje wygaszające, w związku ze zgonem tych osób (jedna osoba w 2014 r. i jedna w 2015 r.) oraz jedną decyzję uchylającą przyznanie pomocy, w związku z nasileniem się choroby psychicznej u osoby, dla której wydano decyzję (uchyloną po trzech tygodniach).

W latach 2013-2015 (3 kw.) 13 osób korzystało z DzDPS w wymiarze nie dłuższym niż 6 m-cy, z czego 5 w 2013 r., 7 w 2014 r. oraz jedna w 2015 r.

2. Dla 47 uczestników zakwalifikowanych do korzystania z DzDPS, średni wiek dla osoby korzystającej z DzDPS wynosił 74 lata (w 2015 r.).

Wśród 47 osób, których decyzjami MOPS skierowano do DzDPS, 27 osób było emerytami, a 5 rencistami. Osoby, którym przyznano prawo pobytu w DzDPS, wykazywały różny stopień niepełnosprawności, skutkujący orzeczeniem o niezdolności do podjęcia zatrudnienia.

Niezdolność całkowita dotyczyła 11 osób (w tym 3 emerytów), niezdolność znaczna dotyczyła 6 osób (w tym 3 emerytów) oraz niezdolność umiarkowana dotyczyła 4 osób. Tym samym wszystkie osoby zakwalifikowane do korzystania z pomocy w formie DzDPS, były osobami w zaawansowanym wieku, bądź też wykazywały różne stopnie dysfunkcji dla życia zawodowego i społecznego; często wymienione kategorie występowały łącznie.

Większość osób, które w latach 2013-2015 (3 kw.) korzystały z pomocy w formie DzDPS na podstawie decyzji MOPS, korzystały także z pomocy w formie stołówki. Ze stołówki korzystały osoby, które nie uczestniczyły lub zakończyły uczestnictwo w zajęciach w DzDPS. W latach 2013-2015 (3 kw.) na 47 osób, które posiadały decyzje o korzystaniu z DzDPS, 8 nie korzystało z pomocy w formie posiłków na stołówce.

Posiadający decyzje przyznające pomoc w formie DzDPS korzystali też z innych form pomocy udzielanej przez Ośrodek w postaci usługi opiekuńczej – 11 osób, zasiłku celowego – 14 osób, zasiłku stałego – 3 osoby (jednocześnie osoby te pobierały zasiłek celowy). Na 39 osób, które korzystały z formy pomocy w postaci posiłków obiadowych, 18 nie korzystało z ww. form pomocy.

(akta kontroli str.401-415)

3. Kontrolą objęto 47 spraw dotyczących przyznania skierowania do Dziennego Domu Pomocy Społecznej w latach 2012-2014, tj. 47 teczek spraw zakończonych decyzją pozytywną (podopiecznych umieszczonych w DzDPS i korzystających z tej formy). Stwierdzono m.in.:

- a) Zbadane 47 decyzji zostało wydane zgodnie z obowiązującymi przepisami; spełniały wymogi określone w Kpa, wnioski w sprawie skierowania zawierały wszystkie wymagane dokumenty, prawidłowo wyliczono dochód przypadający na jedną osobę i w każdym zbadanym przypadku przeprowadzono wywiad środowiskowy (art. 107 ustawy o pomocy społecznej i § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego). Dla osób korzystających z objętych badaniem form pomocy (obiady i pobyt w DzDPS), aktualizację wywiadu środowiskowego sporządzano nie rzadziej niż co 6 miesięcy⁷. Wynikało to z praktyki aktualizowania wywiadów w przypadkach waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych, zmian w wysokości zasiłków stałych i kosztów pobytu. Gdy występowały zmiany sytuacji materialnej i rodzinnej, pracownicy socjalni, regularnie i z własnej inicjatywy po stwierdzeniu ww. przesłanek, przeprowadzali aktualizację wywiadów środowiskowych z częstotliwością od 2 do 6 miesięcy;
- b) W decyzjach administracyjnych, w części dotyczącej odpłatności za pobyt w DzDPS, uwzględniono przepisy art. 107 ustawy o pomocy społecznej, a ustalenia faktyczne i prawne odnosiły się do zastosowanych przepisów prawa materialnego (art.107 § 1 i § 3 Kpa). W podstawach prawnych decyzji na pobyt w DzDPS oraz decyzji ustalających odpłatność, za obiady, przywoływano właściwe przepisy ustawy o pomocy społecznej. Decyzje zawierały także zapis dotyczący obowiązku informowania Ośrodka o każdej zmianie sytuacji osobistej i majątkowej wnioskodawcy. Zbadane decyzje zawierały także prawidłowe pouczenie o przysługującym trybie odwoławczym, wynikającym z art. 127 § 1 Kpa.
- c) Zbadane decyzje administracyjne poprzedzono analizą sytuacji życiowej, zdrowotnej i społecznej osób kierowanych na pobyt w DzDPS. W zbadanych postępowaniach w sprawie decyzji o skierowania osób starszych do DzDPS zachowano terminy, o których mowa w art. 35 i art. 36 Kpa. W sprawach dotyczących wysokości opłat dla osób korzystających z obiadów została ona określona na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej. Nie stwierdzono przypadków rezygnacji osób z korzystania z obiadów, po ustaleniu wysokości opłat;
- d) Nie stwierdzono odmowy skierowania do DzDPS jak i korzystania z obiadów, z powodu braku wolnych miejsc, czy też braku obiadów dla uprawnionych i skierowanych podopiecznych;
- e) W zbadanych 47 sprawach nie stwierdzono przypadków kierowania osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności do noclegowni, schronisk lub domów dla bezdomnych oraz do placówek, o których mowa w art. 67 ust.1 ustawy, prowadzonych jako działalność gospodarcza.

(akta kontroli str. 416-426)

4. Osoby skierowane na posiłki obiadowe w DzDPS są zobowiązane, zgodnie z decyzją administracyjną, do dokonywania odpłatności za obiady na początku każdego miesiąca. Opłaty były wnoszone przez świadczeniobiorców z góry, do końca miesiąca, a naliczanie nadpłat i zaległości następowało w rozliczeniu każdego kolejnego miesiąca. Powstałe nadpłaty odliczano od należności za posiłki obiadowe w kolejnym miesiącu. Gdy osoba rezygnowała ze wsparcia w postaci obiadów, jej nadpłata była zwracana (na wniosek kierownika DzDPS) bezpośrednio w kasie Ośrodka, na konto bankowe lub przekazem pocztowym. Powstałe zaległości doliczano do należności za posiłki obiadowe w kolejnym miesiącu. W przypadku, gdy osoba rezygnowała z korzystania z

⁷ Art. 107 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że w przypadku ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej po raz kolejny, a także, gdy nastąpiła zmiana danych zawartych w wywiadzie, sporządza się aktualizację wywiadu. Dla osób korzystających ze stałych form pomocy, aktualizację sporządza się nie rzadziej niż co 6 miesięcy, mimo braku zmiany danych. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2012, poz. 712).

obiadów, regulowała zaległość do końca kolejnego miesiąca w kasie Ośrodka, u kierownika DzDPS lub przekazywała ją na konto bankowe.

Osoby korzystające z posiłków obiadowych mogą zdecydować o ilości spożywanych przez nich posiłków, gdyż istnieje możliwość odwołania zamówionego obiadu najpóźniej do dnia poprzedzającego nieobecność. Kiedy nieobecność nieusprawiedliwiona trwała do 3 dni, skutkowało to odwołaniem posiłków, a za ten okres nie następował zwrot kosztów wyżywienia.

(akta kontroli str.427-445)

W zestawieniu czasowych zaległości i nadpłat powstałych w latach 2013-2015 (I półrocze), zaległości dotyczyły dwóch osób w 2015 r. w wysokości 83,49 zł oraz 116,76 zł. W ciągu m-ca osoby spłaciły zaległość. Pozostałe 50 przypadków dotyczyło nadpłat, które były rozliczane zaliczkowaniem na rzecz kolejnych płatności za obiady w kolejnych miesiącach lub podlegały zwrotowi. W jednym przypadku (nadpłata 151,80 zł) świadczeniobiorca wystąpił o zwrot; pozostali rozliczyli nadpłaty sukcesywnie, zmniejszając kwoty odpłatności w kolejnych miesiącach. W przypadku jednej osoby nie rozliczono nadpłaty (25,00zł), gdyż świadczeniobiorca zmarł. Średnia wysokość nadpłaty w 2013 r. wynosiła 34,88 zł (z 12 nadpłat), odpowiednio w 2014 r. 12,21 zł (z 24 nadpłat), a w 2015 r. (I półrocze) 22,08 zł (z 14 nadpłat).

(akta kontroli str.446-456)

Na wydatki Dziennego Domu Pomocy Społecznej składały się wynagrodzenia pracowników (ze składnikami pochodnymi od wynagrodzeń), wyżywienie, czynsz, energia i pozostałe. Największą pozycję stanowiły wydatki na wyżywienie, kolejne pod względem wielkości stanowiły wynagrodzenia i opłaty czynszowe. Struktura wydatków nie zmieniła się w okresie objętym kontrolą. W latach 2013-2015 (I półrocze) decyzję o skierowaniu do korzystania ze wsparcia w formie DzDPS otrzymało 46 osób (oraz 1 osoba w III kw. 2015 r.).

Średni wydatek miesięczny, związany z kosztami działalności DzDPS, w przeliczeniu na jedną osobę korzystającą z DzDPS, wyniósł w ww. okresie 946 zł (46 osób x 30 miesięcy, przy łącznej wysokości wydatków 178,3 tys. zł). Wpływy łączne z wpłat za posiłki od osób korzystających z obiadów w DzDPS wyniosły w tym okresie 108,2 tys. zł. Wpływy były na bieżąco odprowadzane na rachunek Urzędu Miasta Pruszkowa.

Ponadto na akcję pomocową w dożywianiu DzDPS otrzymywał środki z dotacji celowej, łącznie wykorzystał w latach 2013-2015 (I półrocze) 359,8 tys. zł. Ośrodek nie występował o dodatkowe rodzaje dofinansowania działalności DzDPS.

(akta kontroli str. 214,
457,458)

*Ustalone
nieprawidłowości
Uwagi dotyczące
badanej działalności*

W działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nieodpłatne uczestnictwo w formach wsparcia realizowanych podczas zajęć z osobami skierowanymi przez DzDPS stanowi udogodnienie dla osób ubogich i dysfunkcyjnych oraz ich rodzin.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie w zbadanym zakresie.

Ocena cząstkowa

3. Zapewnienie wsparcia osobom starszym w dziennym domu pomocy, przez umożliwienie korzystania z oferty opiekuńczej, edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i prozdrowotnej

1. Ośrodek użytkuje od 1 stycznia 1991 r. lokal o powierzchni 282,20 m kw. w Pruszkowie przy ul. Ks. Józefa 1 na podstawie umowy zawartej z Pruszkowską Spółdzielnią Mieszkaniową. Na podstawie kolejnej umowy z 17 marca 1999 r., Ośrodek zobowiązany jest do ponoszenia, poza opłatą czynszową, kosztów eksploatacyjnych (co i woda).

W okresie objętym kontrolą zatrudnionych było w DzDPS od 4 do 5 pracowników. W wymiarze pełnego etatu zatrudnione były osoby na stanowisku kierownika DZDPS oraz pedagoga, a w wymiarze ½ etatu na stanowisku terapeuty zajęciowego i pracownika gospodarczego (2 osoby).

(akta kontroli str. 87,
496,497)

2. DzDPS zajmuje część parteru wolnostojącego budynku wielopiętrowego z dobudowanym pomieszczeniem (sala wielofunkcyjna) oraz przylegającym do sali ogródkiem. Obiekt składa się z 10 pomieszczeń. Dla osób na wózkach inwalidzkich znajduje się inne wejście, bezpośrednio z zewnątrz (podłoga stołówki jest na poziomie gruntu wokół budynku). Bezpośrednio ze stołówki wchodzi się na dziedziniec (ogródek wewnętrzny, patio), wejście na dziedziniec znajduje się z prawej strony po zejściu ze schodów wejściem wewnętrznym. DzDPS posiada pomieszczenie gospodarcze z szatnią, wężłem kuchennym, pralką, kabiną natryskową i szafami na artykuły sanitarne, ręczniki, itp.. Poza stołówką znajdują się też pokój terapii zajęciowej, toalety; świetlica. Infrastruktura oraz wyposażenie znajdujące się w pomieszczeniach DzDPS były sprawne i pozwalały na prowadzenie zajęć oraz funkcjonowanie placówki zgodnie z jej przeznaczeniem.

(akta kontroli str. 459-
491)

Zgodnie w Regulaminem DzDPS, zapewnienie wsparcia jest oferowane wyłącznie osobom na podstawie decyzji kierującej Dyrektora MOPS. Osobom tym DzDPS zapewnia bezpieczny i przyjazny pobyt, zaspokaja potrzeby kulturalne, organizuje zajęcia terapeutyczne, tworzy grupy.

W ramach DzDPS działa samorząd wybierany wśród skierowanych uczestników, do którego zadań należy kształtowanie warunków do zgodnego współżycia uczestników, współdziałanie z kierownikiem DzDPS w kwestii zakresu i rodzaju zajęć terapeutycznych i innych form aktywizacji osób starszych, kontakt z osobami chorymi pozostającymi w domach, zachęcanie do aktywności.

(akta kontroli str. 26-27)

W DzDPS obowiązywał ramowy plan zajęć, ze względu na stosowane w praktyce częste zmiany, w zależności od konkretnego składu grupy uczestników zajęć w danym dniu, ich samopoczucia, a także wyrażanych preferencji. Uczestnictwo w zajęciach było dobrowolne i uczestnicy mogli wpływać na zmiany harmonogramu określonego w ramowym planie. Harmonogram posiada stałe pozycje, które mogą być doraźnie i w miarę potrzeby zmodyfikowane. Nie obowiązuje na zajęciach podpisywanie listy obecności, z powodu małej liczebności grup zajęciowych, natomiast listy obecności są sporządzane przy organizowaniu spotkań uczestników (rady samorządowej).

(akta kontroli str.492-507)

3. Ankiety na potrzeby kontroli NIK wypełniły 24 osoby, w tym 14 korzystających z DzDPS na podstawie aktualnej decyzji i 10, które zakończyły korzystanie wcześniej (7 osób w 2015 r., 2 w 2014 r. i jedna w 2013 r.). W strukturze ankietowanych liczebności grup korzystających z DzDPS:

- nieprzerwanie już od 2012 r.
– 4 osoby;
- od początku 2013 r. do końca I półrocza 2015 r., tj. przez 2,5 roku – 5 osób;
- grupa o czasie korzystania od 2 lat do jednego roku
– 5 osób,
- grupa o czasie korzystania w wymiarze pół roku i mniej
– 10 osób.

W części ankiety dotyczącej oceny świadczeń i prowadzonych zajęć w DzDPS, ankietowani wymieniali najczęściej korzystanie z zajęć i świadczeń w rodzaju imprez okolicznościowych, zajęć integracyjnych, spotkań tematycznych, prelekcji i wykładów oraz zajęć w kółkach zainteresowań, świadczenie pomocy w rozwiązywaniu trudnych

sytuacji życiowych i rodzinnych, wycieczki i zwiedzanie, spotkania i porady pracowników Ośrodka, korzystanie z posiłków, zajęcia relaksacyjne. Ponadto pojedyncze osoby wymieniały propozycje kulturalne (tv), naukę i zajęcia z komputerem, fizykoterapię, zajęcia usprawniające ruchowo, kinezyterapię.

W przypadku innych rodzajów zajęć, ankietowani wymienili: wspólny śpiew, „salonik urody”, kulinarne, kulturalne (w tym czytanie prasy i książek), gra w tenisa stołowego, imprezy okolicznościowe, robienie maskotek i ozdób na różne okazje (na choinkę, dzień kobiet, Wielkanoc itp.).

Osoby ankietowane podkreślały, że forma wsparcia oferowana przez DzDPS im odpowiada, jakkolwiek mogłaby być bardziej urozmaicona. Jednocześnie wskazali oczekiwane przez siebie rodzaje zajęć niewystępujące w ramach wsparcia oferowanego przez DzDPS, takie jak np. wyjścia do kina, oferta filmów video, zajęcia komputerowe, gra na instrumentach muzycznych, organizowanie konkursów (np. opowiadania dowcipów), zajęcia plastyczne.

Wszyscy ankietowani odpowiedzieli, że lubią spędzać czas w DzDPS, a jako podstawowy tego powód wskazali możliwość kontaktu i rozmów z innymi ludźmi oraz przebywanie wśród innych osób. Ankietowani w zdecydowanej większości określili czas pobytu w DzDPS oferowany w ramach wsparcia jako wystarczający (w sam raz).

Kilka ankietowanych osób (spośród 24) wyraziło opinie na temat posiłków obiadowych, z których korzystają, określając swoje preferencje kulinarne w rodzaju za mało dań jarskich, za dużo rybnych. Ankietowani potwierdzili, iż w DzDPS działa rada samorządowa i że wywiera ona wpływ na rodzaj prowadzonych zajęć.

(akta kontroli str. 508-566)

4. MOPS w Pruszkowie nie bierze udziału w Programie Senior-WIGOR. Ośrodek rozważa udział w tym Programie w 2016 r. lub 2017 w zakresie utworzenia Dziennego Domu SENIOR-WIGOR, jednak głównym problemem w podjęciu tej decyzji jest znalezienie środków finansowych na sfinansowanie 20% wkładu własnego.

(akta kontroli str.92)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸, wnosi o podjęcie działań mających na celu:

1. Zatrudnienie pracowników socjalnych zgodnie z normami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.
2. Wdrożenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zawierającej wskaźniki umożliwiające dokonywanie realizacji zadań określonych w tym dokumencie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, Dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli.

⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.

*Obowiązek
poinformowania NIK o
sposobie
wykorzystania uwag i
wykonania wniosków*

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 13 listopada 2015 r.

Kontrolerzy:
Stanisław Chrzanowski
specjalista k.p.

Piotr Narel
st. inspektor k.p.

Dyrektor
Departamentu Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

z up. Andrzej Lewiński
wicedyrektor